

ขอบข่ายการเรียนรู้การสอนและวิธีการแต่ง วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม

ธรรมศึกษาชั้นตรี ระดับประถมศึกษา

๑. ขนติวรรค คือ หมวดอดทน

๑. ทิมา (ท.ม.หา. ๑๐/๕๗ ขุ.ธ ๒๕/๔๐)

ขนติ ปรมฺ ตโป ตีติกขา

" ขนติ ความอดทน เป็นตบะ (เครื่องเผากิเลส) อย่างยิ่ง "

ขนติ คือ ความอดทนนั้นเป็นข้อธรรมะที่ผู้บำเพ็ญธุระในพระศาสนาจะต้องมีประจำตัว เพราะการบำเพ็ญธรรมะต้องผจญกับศัตรูคือ กิเลสคอยรบกวนอยู่ตลอดเวลา ต้องอาศัยความอดทนอย่างแท้จริง ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคต่าง ๆ ทิมาขัดขวาง ฉะนั้น ความอดทนจึงเป็นตบะ คือ เป็นธรรมเครื่องเผาผลาญกิเลสอย่างยิ่ง แม้พระพุทธองค์ก็ทรงอาศัยขันติธรรมข้อนี้ จนสามารถปฏิบัติธรรมสำเร็จ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ในที่สุด.

๒. ทิมา (ส. ม.)

ขนติ หิตสุขาวหา

" ความอดทน นำมาซึ่งประโยชน์สุข "

ความอดทน คือ อาการที่ไม่หวั่นไหวทั้งทางกายและจิตใจ ในเมื่อประสบกับสภาพที่ไม่น่าพอใจ ๔ ประเภท คือ ๑. ธรรมชาติมี หนาว ร้อน ฝนตก แดดออก เป็นต้น ๒. อดทนต่อความเหนื่อยยากตรากตรำในการทำงาน ๓. อดทนต่อทุกขเวทนาอันเกิดจากความเจ็บปวดและโรคร้ายไข้เจ็บ เป็นต้น ๔. อดทนต่อความเจ็บใจ ความอดทนนี้ย่อมอำนวยให้ผู้ประกอบพบแต่ความสุขความเจริญและความสำเร็จ ทั้งทางโลกและทางธรรม

๓. ส. ม. ทิมา

มนาโป โหติ ขนติโก อ่านว่า = มนะนาโป โหติ ขนติโก

แปลว่า = ผู้อดทน ย่อมเป็นที่ชอบใจ(ของคนอื่น)

ขันติและโสรจจะ เป็นธรรมที่ทำให้งาม ไม่ว่าเราจะอยู่ในสถานะไหนความอดทนเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิตประจำวัน เราจะต้องประสบพบกับอะไรต่ออะไรมากมาย ไม่ว่าจะอารมณ์ต่างๆ จะที่เข้ามาทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ จึงใช้สติปัญญาพิจารณาด้วยวิธีการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานเถิด แล้วชีวิตจะเป็นสุข

๒. ทานวรรค คือ หมวดทาน

๔. ทีมา ส. ส. ๑๕/๓๑๖.

ทท์ มิตตานิ คนถติ อ่านว่า = ทะทัง มิตตานิ คันถติ

แปลว่า = ผู้ให้ ย่อมผูกไมตรีไว้ได้

อธิบายเพิ่มเติม การให้ก็มีอยู่หลายประเภทเช่น ให้เพื่อสงเคราะห์ เช่นการให้แก่พระสงฆ์ ให้เพื่ออนุเคราะห์แก่กุลได้แก่ให้แก่ญาติพี่น้อง ให้แก่คนยากจนหรือการบริจาคต่างๆ ไป จิตของผู้ให้ ธรรมะมาสายๆ : จิตของผู้ให้ จิตที่คิดจะเป็นผู้ให้ ย่อมอึดเต็มมากกว่าจิตที่คิดแต่จะเอา มือที่ยื่นออกไปเพื่อให้ กับมือที่ยื่นออกไปเพื่อรับ ย่อมแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงแล้วท่านละ ได้ยื่นมือออกไปนับครั้งไม่ถ้วน ... แต่ยื่นออกไปในฐานะผู้ให้หรือผู้รับ

อย่าดูถูกบุญกรรมว่าทานน้อย จะไม่คอยตามต้องสนองผล

ตั้งตม่น้ำเปิดกว้างรับสายชล ย่อมเปี่ยมล้นด้วยอุทกที่ตกมา

ตั้งนักปราชญ์หมั่นสั่งสมบ่มบุญบ่อย ทิละน้อยทำไปไม่ไหลหลง

ย่อมเต็มเปี่ยมด้วยบุญนั้นเป็นมั่นคง บุญจะส่งเสปสุขไร้ทุกข์เอย

๕. อง. ปญจก. ๒๒/๔๔.

ททมาโน ปิโย โหติ

ผู้ให้ ย่อมเป็นที่รัก

ผู้ให้ย่อม ไม่ว่าจะให้ในลักษณะไหนก็ตามแต่การให้ที่ประกอบไปด้วยกุศลที่ดำเนินไปในทางแห่งความดีผู้รับย่อมได้ทั้งความสุข ความสดชื่น และผู้ให้ก็ย่อมอึดเต็มบุญมือของผู้ให้จะอยู่เหนือมือผู้รับเสมอแต่การให้ที่สมบูรณ์นั้นต้องประกอบด้วยปัญญาจึงจะได้อนิสงสีโนบุญ ที่ทำในบพแห่งธรรมจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา มา ได้กล่าวในพระไตรปิฎกโกชนทานสูตร อัง. ปญจก.ข้อ ๓๗ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงว่าทายกผู้ให้โกชนะเป็นทาน ชื่อว่าให้ฐานะ ๕ อย่างแก่ปฏิคาหก คือ ผู้รับ ๕ อย่าง คือ

๑. ให้อายุ ๒. ให้วรรณะ คือผิวพรรณ ๓. ให้ความสุข คือ สุขกาย สุขใจ ๔. ให้กำลัง คือความแข็งแรงของร่างกาย ๕. ให้ปฏิภาณ คือฉลาดในการตั้งปัญหาและตอบปัญหา

ใน พระสูตร กินทสุต สัง. สคาถ. ข้อ ๑๓๘ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า การให้ข้าวและน้ำ ชื่อว่า ให้กำลัง การให้ผ้า เครื่องนุ่งห่ม ชื่อว่า ให้ผิวพรรณ การให้ยานพาหนะ ชื่อว่า ให้ความสุขทั้งกายและใจ

การให้ประทีบดวงไฟ ชื่อว่าให้ดวงตา การให้ที่อยู่อาศัย ชื่อว่า ให้ทุกอย่าง คือให้กำลัง ให้ผิวพรรณ ให้ความสุข และให้ดวงตา

๖. อง. ปญจก. ๒๒/๕๕. (จาก องคุดตรนิกาย ปญจกนิปาต)

มณาปทายี ลภเต มณาป
ผู้ให้สิ่งที่ชอบใจ...ย่อมได้สิ่งที่ชอบใจ...

ผู้ให้สิ่งที่ชอบใจ คือ.....บุคคล..ผู้ให้สิ่งที่ยังปิติ..ความยินดี..ให้เกิดขึ้น..แก่ผู้รับ.....ฝ่ายผู้รับ...เมื่อได้รับแล้ว..ย่อมจะยินดี..และซึ่งใจ..ในผู้ให้.....ยังเป็นของที่ชอบใจด้วยแล้ว.....ย่อมจะชอบใจ...และดีใจมากด้วย.....เขาย่อมสำนึกรู้..ในบุญคุณ..ของผู้ให้.....และให้ตอบ..สิ่งของที่ชอบใจ..แก่ผู้ให้..เช่นกัน.....ตรงกันข้าม..ถ้าให้ของที่ไม่ดี..ไม่ชอบใจ..แก่เขา.....เขาก็ย่อม..ให้ตอบ..สิ่งที่ไม่ดี..ไม่ชอบใจ..ให้แก่ตัวเรา..เช่นกัน.....

๗. (ที.มหา. ๑๐/๑๕๙, ขุ.อุ. ๒๕/๒๑๕)

ททโต ปุณฺณํ ปวชฺสตี.
“เมื่อให้ บุญก็เพิ่มขึ้น”

ทาน คือ การให้ หมายถึง การสละสิ่งของของตนเอง ให้แก่ผู้อื่น ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ไม่หวังสิ่งตอบแทน ให้ด้วยความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทาน เป็นบุญขั้นต้นในพระพุทธศาสนา เป็นบุญประการแรกในบุญกิริยาวัตถุทั้ง ๓ อย่าง ดังนั้น ผู้ให้ จึงได้ชื่อว่า เป็นผู้บำเพ็ญบุญ ยิ่งให้บ่อย บุญยิ่งเกิดบ่อย ยิ่งให้มาก บุญก็ยิ่งเกิดมาก บุญ เป็นชื่อของความสุก ผู้ให้ทาน ชื่อว่าเป็นผู้บำเพ็ญบุญ ผู้บำเพ็ญบุญ ก็ย่อมชื่อว่าเป็นผู้สั่งสมความสุข ดังนั้น เมื่อมีกิเลสให้เกิดขึ้น หากไม่เป็นการทำให้ตนเองต้องเดือดร้อน ให้แล้วตัวเองไม่ลำบาก ให้ไปเกิด บุญจักเพิ่มพูนขึ้นตามลำดับ สุดท้าย เราจะเป็นผู้ที่มีมากด้วยบุญ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

พระไตรปิฎกภาษาบาลี ภาษาไทย

อรรถกถา ฎีกาปกรณ์วิเสส และไวยากรณ์ (ภาษาบาลี)

อักษรย่อบอกชื่อคัมภีร์ต่างๆ ได้จัดทำตามที่อ้างในพระไตรปิฎกภาษาบาลี และภาษาไทย อรรถกถา ฎีกาและปกรณ์วิเสส ภาษาบาลี ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นเอกสารประกอบการสอนรายวิชาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉพาะที่ต้องการอ้างหลายฉบับจะใส่อักษรย่อของฉบับนั้นๆ ไว้ คัมภีร์ภาษาบาลีบางคัมภีร์มิได้ใช้อักษรย่อไว้ ให้พิมพ์รายละเอียดแบบเชิงอรรถทั่วไป อักษรย่อเรียงตามลำดับคัมภีร์ ดังนี้

พระวินัยปิฎก

คำย่อ	คำเต็ม
วิ.มหา. (บาลี)	วินยปิฎก ภิกขุวิภงคปาติ (ภาษาบาลี)
วิ.มหา. (ไทย)	วินยปิฎก ภิกขุวิภังค์ (ภาษาไทย)
วิ.ภิกขุณี. (บาลี)	วินยปิฎก ภิกขุณีวิภงคปาติ (ภาษาบาลี)
วิ.ภิกขุณี. (ไทย)	วินยปิฎก ภิกขุณีวิภังค์ (ภาษาไทย)
วิ.ม. (บาลี)	วินยปิฎก มหาวคคปาติ (ภาษาบาลี)
วิ.ม. (ไทย)	วินยปิฎก มหาวรรค (ภาษาไทย)
วิ.จ. (บาลี)	วินยปิฎก จุฬวคคปาติ (ภาษาบาลี)

ขุ.ป. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภีทามรรค (ภาษาไทย)
ขุ.อป. (บาลี)	ขุททกนิกาย อปทานปาติ (ภาษาบาลี)
ขุ.อป. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน (ภาษาไทย)
ขุ.พุทธ. (บาลี)	ขุททกนิกาย พุทธร่วมปาติ (ภาษาบาลี)
ขุ.พุทธ. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย พุทธร่วม (ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.สง. (บาลี)	อภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณีปาติ (ภาษาบาลี)
อภิ.สง. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี (ภาษาไทย)
อภิ.วิ. (บาลี)	อภิธรรมปิฎก วิภังคปาติ (ภาษาบาลี)
อภิ.วิ. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก วิภังค์ (ภาษาไทย)
อภิ.ปุ. (บาลี)	อภิธรรมปิฎก ปุคคัลปญญตติปาติ (ภาษาบาลี)
อภิ.ปุ. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก ปุคคัลปญญตติ (ภาษาไทย)
อภิ.ก. (บาลี)	อภิธรรมปิฎก กถาตถุปาติ (ภาษาบาลี)
อภิ.ก. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก กถาตถุ (ภาษาไทย)
อภิ.ย. (บาลี)	อภิธรรมปิฎก ยมกปาติ (ภาษาบาลี)
อภิ.ย. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก ยมก (ภาษาบาลี)
อภิ.ป. (บาลี)	อภิธรรมปิฎก ปฏฐานปาติ (ภาษาบาลี)
อภิ.ป. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก ปฏฐาน (ภาษาไทย)

วิธีอ่านคำบาลี

คำในภาษาบาลี เมื่อนำมาเขียนถ่ายถอดเป็นภาษาไทยแล้ว จะมีลักษณะที่ควรสังเกตประกอบการอ่าน ดังนี้

๑. ตัวอักษรทุกตัวที่ไม่มีเครื่องหมายใดอยู่บนหรือล่าง และไม่มีสระใดๆ กำกับไว้ ให้อ่านอักษรนั้นมีเสียง "อะ" ทุกตัว เช่น

อรหโต อ่านว่า อะ-ระ-หะ-โต

ภควา อ่านว่า ภา-คะ-วา

นمامิ อ่านว่า นะ-มา-มิ

โลกวิทู อ่านว่า โล-กะ-วิ-ทู

๒. เมื่อตัวอักษรใดมีเครื่องหมาย (พินทุ) อยู่ข้างใต้แสดงว่าอักษรนั้นเป็นตัวสะกดของอักษรที่อยู่ข้างหน้า ผสมกันแล้วให้อ่านเหมือนเสียง อะ+(ตัวสะกด) นั้น เช่น

สมมา (สะ+ม = สัม) อ่านว่า สัม-มา

สงฺโฆ (สะ+ง = สัง) อ่านว่า สัง-โฆ

ยกเว้นในกรณีที่พยัญชนะตัวหน้ามีเครื่องหมายสระกำกับอยู่แล้ว ก็ให้อ่านรวมกันตามตัวสะกดนั้น เช่น

พุทฺโธ อ่านว่า พุท-โธ

พุทฺธสฺส อ่านว่า พุท-ธฺส-สะ

สนทฺธิญฺฉิโย อ่านว่า สัน-ทฺธิ-ฉฺฉิ-โย

ปาหุเนยฺโย อ่านว่า ปา-หุ-เนย-โย

๓. เมื่ออักษรใดมีเครื่องหมาย ° (นฤคหิต) อยู่ข้างบนตัวอักษร ให้อ่านให้เหมือนอักษรนั้นมีไม้หันอากาศและสะกดด้วยตัว "ง" เช่น

อรหฺ อ่านว่า อะ-ระ-หัง

สงฺหฺ อ่านว่า สัง-หัง

ธมฺมฺ อ่านว่า ธัม-มัง

สรณฺ์ อ่านว่า สะ-ระ-นัง

อณฺญฺ์ อ่านว่า อัญ-ญัง

แต่ถ้าตัวอักษรนั้นมีทั้งเครื่องหมาย ° (นฤคหิต) อยู่ข้างบนและมีสระอื่นกำกับอยู่ด้วย ก็ให้อ่านออกเสียงตามสระที่กำกับ + ง (ตัวสะกด) เช่น

พาหฺุ อ่านว่า พา-หุง

๔. เมื่ออักษรใดเป็นตัวนำแต่มีเครื่องหมาย . (พินทุ) อยู่ข้างใต้ด้วย ขอให้อ่านออกเสียง "อะ" ของอักษรนั้นเพียงครั้งเสียงควบไปกับอักษรตัวตาม เช่น

สวากฺขาโต อ่านว่า สะหฺวาก-ขา-โต

รายละเอียดเพิ่มเติมถ้ายังไม่เข้าใจ

๑ พยัญชนะที่ไม่มีสระกำกับ อ่านเหมือนมีสระ อะ

ภควฺ อ่านว่า ภา-คะ-วะ (ภควฺโต)

อรหฺ อ่านว่า อะ-ระ-หะ (อรหฺโต)

ปนฺ อ่านว่า ปะ-นะ

จฺ อ่านว่า จะ

๒ พยัญชนะที่มีสระกำกับ อ่านตามสระนั้นๆ เหมือนคำไทย

อิติปิ โส อ่านว่า อิ-ติ-ปิ-โส

๓ จุดบน เรียกว่า นิคหิต หรือ นฤคหิต

พยัญชนะที่มีจุดบน อ่านเหมือน + อัง

สฺ (=ส + อัง) อ่านว่า สัง

นฺ (=น + อัง) อ่านว่า นัง

มฺ (=ม + อัง) อ่านว่า มัง

๔ จุดล่าง เรียกว่า พินทุ ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด

๔.๑ หน้าตัวสะกดมีสระกำกับ อ่านตามสระนั้นๆ + ตัวสะกด

วิชา(มีสระ อิ ที่ ิ) =วิต-ชา

ถ้าเป็น วิชา (ไม่มีจุดล่าง) ต้องอ่าน วิ-ชะ-ชา

พุทธฺ(มีสระ อุ ที่ ุ) =พุต-หัง

ถ้าเป็น พุทธฺ (ไม่มีจุดล่าง) ต้องอ่าน พุ-ทะ-หัง

เมตฺตา(มีสระ เอ ที่ ี) =เมต-ตา

ถ้าเป็น เมตฺตา (ไม่มีจุดล่าง) ต้องอ่าน เม-ตะ-ตา

๔.๒ หน้าตัวสะกดไม่มีสระกำกับ อ่านเหมือนมีไม้หันอากาศ

สตฺถา=สัด-ถา (ตฺ เป็นตัวสะกด หน้า ตฺ คือ ส ไม่มีสระกำกับ)

ธมฺโม=ธัม-โม (มฺ เป็นตัวสะกด หน้า มฺ คือ ธ ไม่มีสระกำกับ)

สงฺโฆ=สัง-โฆ (ง เป็นตัวสะกด หน้า ง คือ ส ไม่มีสระกำกับ)

๕ มีสระ และมีจุดบนด้วย

๕.๑ มีสระ อุ และมีจุดบน อ่านเป็นเสียง อุง

พาหุ อ่านว่า พา-หุง

กาตุ อ่านว่า กา-ตุง

๕.๒ มีสระ อิ และมีจุดบน (เขียนคล้ายสระ อี) อ่านเป็นเสียง อิง

อหิสก อ่านว่า อะ-หิง-สะ-กะ

โปรดจำ

อหิ ไม่ใช่ อะ-หิ (เสียงหัวเราะ หิ หึ) แต่เป็น อะ- หิง

๖ พุรหม ออกเสียง พ และ ห แผ่วชนิดหนึ่ง ให้ พ ไปรวมกับ ร และ ห ไปรวมกับ ม (ลองออกเสียง ซ้ำๆ เป็น พะ-ระ-หะ-มะ แล้วรวบให้เร็วขึ้นเป็น พระ-ห-มะ หรือจะออกเสียงเป็น พรำ-มะ ตรงๆ ก็ได้ แต่พึงเข้าใจว่าเสียงจริงๆ คือ พะ ระ หะ มะ หรือ พระ-ห-มะ)

๗ ทว (ในคำว่า ทวาร, เทว เป็นต้น) ออกเสียง ท แผ่วชนิดหนึ่ง ให้ ท รวมกับ ว ไม่ใช่ ทะ ว แต่เป็นเสียงคล้ายคำว่า ทัว

ทวาร= ทัว-อา-ระ(เสียงไทยอ่านว่า ทะ-วา-ระ, ทะ-วาน)

เทว= ทัว-เอ(เสียงไทยอ่านว่า ทะ-เว)

๘ ตวา ไม่ใช่ ตะ ว แต่คล้ายคำว่า ตัวอา ออกเสียงเร็วๆ เช่น

กตวา = กัด-ตัวอา (ไม่ใช่ กัด ตะ ว หรือ กัด-วา)

สุตวา = สูด-ตัวอา (ไม่ใช่ สูด ตะ ว หรือ สูด-วา)

บทนำ

การเรียงความแก้กระทู้ธรรม เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้ความเข้าใจความคิด และความรู้สึก ของผู้เขียนซึ่งได้มาจากการศึกษาวิชาธรรมะ พุทธะ และเบญจศีลเบญจธรรม ว่าสามารถจะถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิดและรู้สึกออกไปสู่ผู้อื่นได้ดีหรือไม่

การเรียนวิชาธรรมะ พุทธะ และเบญจศีลเบญจธรรม เปรียบเหมือนนักเรียนไปเก็บเอาดอกไม้ที่ต่างสีต่างขนาดมากองรวมกันไว้ ส่วนการเรียงความแก้กระทู้ธรรม เปรียบเหมือนนักเรียนคัดเอาดอกไม้เหล่านั้นมาปักแจกันจะทำให้สวยงามแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคนที่จะแต่งอย่างไร

ตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา การเขียนหรือการพูดที่จัดว่าดีนั้นต้องเกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง ๔ ประการ คือ ๑. ได้ความรู้ความเข้าใจ ๒. เกิดความเลื่อมใสใคร่ปฏิบัติตาม ๓. กล้าทำ ความดี ๔. มีความบันเทิงใจไม่เบื่อหน่าย

๑. ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะได้รับความรู้ ความเข้าใจนั้น ผู้เขียนและผู้พูดจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องนั้นเป็นอย่างดีเสียก่อน สรุปสั้น ๆ คือ จำได้ เข้าใจชัด ปฏิบัติถูกต้อง

๒. ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะเกิดความเลื่อมใสใคร่ปฏิบัติตามผู้เขียนหรือผู้พูดจะต้องชี้แจงให้เห็นโทษ ของการไม่ปฏิบัติอย่างนั้นว่า ไม่ดีอย่างไร

๓. ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะกล้าทำความดีผู้เขียนหรือผู้พูดจะต้องชี้แจงให้เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการปฏิบัติอย่างนั้นว่า คืออย่างไร

๔. ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะมีความบันเทิงใจไม่เบื่อหน่ายก็เพราะได้รับความรู้ความเข้าใจเห็นโทษของการไม่ปฏิบัติ และเห็นคุณประโยชน์ของการปฏิบัตินั้น ๆ นั้นเอง

ฉะนั้น วิชาพระพุทธธรรมจึงเป็นวิชาที่สำคัญน่าศึกษาวิชาหนึ่ง เพราะเป็นการเอาวิชาที่เรียนแล้วมา ประติดประต่อให้ได้ใจความสอดคล้องกับพระพุทธธรรมตามที่สนามหลวงออกมา เป็นการแสดงให้เห็นถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดและความรู้สึกที่แท้จริงของผู้เขียน และเป็นเหตุให้เกิดความรู้ความ เข้าใจ ความคิด และความรูสึกแก่ผู้อื่นด้วย นักเรียนจึงควรเอาใจใส่ฝึกคิด ฝึกเขียน ฝึกพูดบ่อย ๆ จะ ได้ เป็นคนดีมีความสามารถ โปรดนึกถึง พุทธภาษิตบทหนึ่งอยู่เสมอว่า ทนโต เสฏฐโฐ มนุสเสสุ ผู้ฝึกฝนตน (อยู่ เสมอ) เป็นผู้ประเสริฐที่สุดในมวลมนุษย์

หลักเกณฑ์การแต่งกระทู้

ผู้จะแต่งกระทู้จำเป็นจะต้องทราบหลักเกณฑ์ในการแต่งกระทู้ก่อนหลักเกณฑ์ในการแต่งกระทู้ นั้น ผู้ศึกษาพึงทราบตามที่สนามหลวงแผนกธรรมได้วางเป็นหลักเอาไว้ดังข้อความว่า

แต่งอธิบายให้สมเหตุสมผลอ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบด้วย ๑ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่ง สุภาษิตนั้นด้วย สุภาษิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้สนิทติดต่อกัน สมกับกระทู้ตั้ง

ชั้นนี้ (ธรรมศึกษาชั้นตรี) กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๒ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

วิธีการแต่งกระทู้

เมื่อทราบหลักเกณฑ์การแต่งกระทู้โดยย่อแล้ว ต่อไปควรทราบวิธีการแต่งวิธีการแต่งกระทู้มีองค์ ประกอบใหญ่ ๆ ๓ อย่าง คือ

๑. คำเริ่มต้น ได้แก่คำว่า บัดนี้ จักอธิบายขยายความธรรมภาสิต ที่ได้ยกขึ้นนิกเขบบท เพื่อ เป็นแนวทางแห่งการศึกษา และปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่เวลา หรืออื่นใดตามที่เหมาะสม

๒. คำขยายความ คืออธิบายเนื้อความแห่งธรรมภาสิต ซึ่งเป็นกระทู้ปัญหาพร้อมทั้งอ้างสุภาษิต อื่นมาประกอบอย่างน้อย ๑ ข้อ พร้อมทั้งบอกที่มาให้ถูกต้อง

๓. คำลงท้าย คือ สรุปเนื้อความที่ได้อธิบายมาแล้วโดยย่ออีกครั้งหนึ่ง ให้สอดคล้องกับ กระทู้ ปัญหาจบลงด้วยคำว่า สมกับธรรมภาสิตว่า...หรือ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า...ตามความเหมาะสม (ช่องว่างที่เว้น ไว้หมายถึง กระทู้ปัญหาพร้อมทั้งคำแปล)



เลขที่.....

ประโยคประถมศึกษาชั้น.....ตรี.....

วิชา.....

สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ขนฺติ หิตสุขาวหา.

ความอดทน นำมาซึ่งประโยชน์สุข.

บัดนี้ จักได้อธิบายขยายความแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นเป็นบทเบื้องต้นนั้นเพื่อเป็นแนวทางแห่งการศึกษา

และแนวทางแห่งการปฏิบัติ โดยสมควรแก่อัตภาพและธรรมเป็นลำดับไป

ดำเนินความว่า



สมดังสุภาษิตที่มาใน สุตตันตปิฎก สยุตนิกาย มหาวารวรรค ว่า
มนาโป โหติ ขนติโก
ผู้มีความอดทน ย่อมเป็นที่ชอบใจ (ของคนอื่น).
อธิบายความว่า ผู้อดทน คือ ผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็งมั่นคงไม่หวั่นไหวทั้งทางกายและจิตใจได้แก่...ผู้อดทนต่อความลำบาก
ตรากตรำอดทนต่อทุกขเวทนาและอดทนต่อความเจ็บใจที่เข้ามากระทบขยันทันเพียรประกอบการทำงานอันชอบยอมจะประสบ
ความสำเร็จในหน้าที่การงานและการศึกษาแม้จะถูกอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนานำพ้อใจมากกระทบเข้าก็อดทนไว้ได้ผู้มีขันติ
ดังกล่าวย่อมเป็นที่รักใคร่ของคนโดยทั่วไปเพราะเหตุที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อทุกคน การรักษาปกติภาวะของตนไว้
ไม่ว่าจะถูกสิ่งใดมากกระทบ ภาวะนั้นก็จะไม่หวั่นไหวไปกับสิ่งนั้น ผู้มีความอดทน คือ ผู้ที่มีจิตใจที่เข้มแข็ง มั่นคงทั้งทาง
กายและจิตใจ เช่นผู้ที่อดทนต่อความโกรธได้ อดทนต่อความลำบากได้ ไม่ว่าจะอะไรที่ไม่ดีมากกระทบต่อเขา เขาก็จะไม่หวั่นไหว
โอนเอียงไปตามสิ่งนั้น ๆ โดยส่วนใหญ่ผู้ที่มีความอดทนสูง มักจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ง่าย เพราะเมื่อเขามี
ความอดทนเขาก็จะนำตนผ่านทุกอุปสรรคไปได้ ไม่รู้สึกท้อแท้ มักเป็นผู้ที่ไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ เมื่อตั้งใจจะทำอะไรแล้ว เขาจะ
เพียรพยายาม อดทนทำสิ่งนั้นสำเร็จไปได้ในที่สุด เกิดเป็นมนุษยย์ต้องทนทุกข์ทรมานกับปัญหาต่างๆ เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันต่อสู้กับ
สิ่งต่างๆ ต้องช่วยเหลือตัวเองให้ได้ก่อน หากช่วยไม่ได้จริงๆจึงต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่น ผู้ที่อดทนได้ย่อมเป็นที่รักที่ชื่นชอบใจของ
คนอื่นไม่ว่าเราจะอยู่ในสถานะไหน ความอดทนจะนำมาซึ่งความงามที่เรียกว่า มารยาทงาม ย่อมเป็นที่ชอบใจของคนอื่น



สมดังสุภาสิตที่มาใน สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค ว่า
ททโต ปุณฺณํ ปวทตฺติ.
เมื่อให้ บุญก็เพิ่มขึ้น.
อธิบายความว่า การทำบุญด้วยการให้ทานนั้นจะได้ผลสมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญหกประการคือมีความ
บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายให้ที่เรียกว่าทายกและฝ่ายรับที่เรียกว่าปฏิคาหก ความว่า “ทักษิณาทานอันประกอบด้วยองค์หกประการของ
ทายก (ผู้ให้ทาน) สามประการ และองค์ของปฏิคาหก(ผู้รับทาน)สามประการคือองค์สามของทายกได้แก่ ทายกในศาสนานี้คือ
(๑) ก่อนให้ทานเป็นผู้ดีใจ (๒) กำลังให้ทานอยู่ยอมยั้งจิตให้เลื่อมใส (๓) ครั้นให้ทานแล้วยอมปลื้มใจ นี่คือน้องของทายก
ประการส่วนองค์สามของปฏิคาหกนั้นแสดงไว้ว่า “คูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิคาหกในศาสนานี้ (๑) เป็นผู้ปราศจากราคะหรือ
ปฏิบัติเพื่อกำจัดราคะ (๒) เป็นผู้ปราศจากโทสะหรือปฏิบัติเพื่อกำจัด โทสะ (๓) เป็นผู้ปราศจากโมหะหรือปฏิบัติเพื่อกำจัด
โมหะนี่คือน้องสามประการของปฏิคาหก หากผู้ให้และผู้รับประกอบด้วยคุณครบถ้วนการให้ทานนั้นก็ได้ผลเต็มที่ ในทาน
สูตรพระพุทธเจ้าจึงสรุปไว้ว่า ทายกก่อนแต่จะให้ทานเป็นผู้ดีใจ กำลังให้ทานอยู่ยอมยั้งจิตให้เลื่อมใสบุญย่อมเจริญแก่ผู้ให้
แต่หากก่อนจะให้ทานเป็นผู้ดีใจ กำลังให้ทานมีจิตเลื่อมใส หลังให้ทานแล้วยอมปลื้มใจ ผู้นั้นก็ได้บุญและเป็นบุญที่เจริญแก่ผู้ให้
และการให้เป็นบุญก็เพิ่มขึ้นการทำบุญก็เฉกเช่นเดียวกันบุญย่อมเจริญแก่ผู้ให้กฎแห่งกรรมและการให้ผลของกรรมนั้นมีเหตุ
ประกอบอื่นๆอีกหลายอย่าง ที่ผู้ทำรับผลของกรรมเอง บุญอันเป็นคุณภาพของจิตที่ดีจึงเพิ่มขึ้นได้เมื่อจิตปล่อยวางความโลภ



สรุปความว่า

สมดังกระทู้พฐธภาชิตที่ยกไว้เป็นบทอุเทศ ณ เบื้องต้นนั้น ว่า

ขนฺติ หิตสุขาวหา.

ความอดทน นำมาซึ่งประโยชน์สุข.

ตั้งพรณนามาด้วยประการฉะนี้



เลขที่ _____
 ประโยคธรรมศึกษาชั้น _____ ตริ
 วิชา _____ เรียงความแก้กระทู้ธรรม
 สอบในสนามหลวง

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

	✓ สุขใจ บุญบาศศ์ อัจฉริยะ
	✓ การสั่งสมชิ้นซึ่งบุญ นำสุขมาให้
	✓ บัดนี้ จักได้อธิบายขยายเนื้อความแห่งกระทู้ธรรมสุภาสิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น พอเป็นแนวทางแห่งการศึกษา และนำไปปฏิบัติสืบต่อไป
	✓ ดำเนินความว่า การสั่งสมนี้ คือ การสั่งสมบุญ การหมั่นประพฤติปฏิบัติตนให้ตั้งงาม ตามหลักการของพระพุทธศาสนา รู้จักสั่งสมบุญด้วยการแบ่งปันของเหลือกินเหลือใช้ การให้ ช่วยเหลือความเห็นแก่ตัว ทำให้เรามองเห็นคุณค่าของคนอื่นและมีความสุขในการอยู่ร่วมกันกับ สังคม สังคม คือรู้จักสะสมบุญด้วยการรักษาศีล มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายของคนหมู่มาก สร้างบุคลิกที่ดีและพร้อมที่พัฒนาตนเองยิ่งๆ ขึ้นไป สุดท้าย ต้องรู้จักสั่งสมบุญด้วยการภาวนา ฝึกอบรมจิตใจให้สูงขึ้น ให้เกิดความบริสุทธิ์ผ่องใสจากภายในและพัฒนาตนให้เป็นผู้เจริญนำ ความโอบุศลย์ สัมบูรณ์ สุขเกษมมาสู่ตนและสังคม เพราะว่า บุญเป็นเชื้อของความสุข คือเมื่อ บุคคลทำบุญไว้มากแล้ว จิตใจย่อมเต็มไปด้วยบุญ เมื่อได้นึกถึงย่อมเกิดความอิ่มใจ ย่อมดีใจ ย่อมสุขใจ เช่นนี้เมื่อบุคคลจะกระทำการใดก็จะกระทำแต่สิ่งที่ดี เมื่อพูดย่อมพูดแต่สิ่งที่ดีและ



สมมติสุภษิตที่มานิ สัจยุดตนิกาย สคาถวรรคว่า

✓ ปุณฺณานิ ปรโลกสมิง ปติฏฐา โทนติ ปาณิน

✓ บุญย่อมเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลายในโลกหน้า

✓ อธิบายความว่า คนเรา จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพังไม่ได้ จะต้องมีคนอื่นร่วม

อยู่ด้วย และในเมื่ออยู่ด้วยกันมากว นั้นจำเป็นต้องมีกิจกรรมทำร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างที่อยู่

อาศัย การทำมาหากิน อีกโดยประการต่างว ต้องมีบุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องคือช่วยเหลืออยู่

เสมอกิจกรรมนั้นว จึงจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งบุคคลที่เข้ามาช่วยเหลือนี้ ถ้าเป็นคนในครอบครัว

เดียวกันเรียกว่า เพื่อนคู่คิดมิตรคู่บ้านบ้างหรือเพื่อนบ้านบ้าง ซึ่งเพื่อนเหล่านี้ จะเป็นผู้แบ่งเบา

เบาภารกิจที่ยากให้่ง่าย งานที่หนักให้เบาได้ จึงทำให้ภารงานนั้นว สำเร็จตามความประสงค์

แต่ว่า เพื่อนเหล่านี้ ก็ช่วยทำกิจการต่างว ให้ได้ในชาตินี้เท่านั้น คือไม่สามารถตามไปช่วยใน

ชาติหน้าได้ หากแต่เป็นบุญที่บุคคลทำไว้ดีแล้ว สัจสมไว้มากแล้วเท่านั้น ย่อมเป็นมิตรสหายที่

แท้จริงที่จะตามไปช่วยผู้ทำในโลกหน้าได้ คือตามไปคุ้มครองช่วยเหลือผู้ทำนั้น ได้อยู่สุขและเย็น

ใจในสัมปรายภพเบื้องหน้า ดังนั้น ผู้มีปัญญาย่อมไม่ประมาทในการทำบุญ เพราะเห็นอนิสังส

ของบุญว่ามีจริง แม้ว่าจะทำได้ครั้งละเล็กน้อยก็ตามก็พยายามทำอยู่ตลอดเวลาด้วยความไม่



✓ สรุปว่า การที่คนเราจะมีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เกิดจากการสั่งสมบุญ

ที่กล่าวมาข้างต้นที่ละเอียดน้อย เมื่อบุคคลทำบุญไว้มากจิตใจย่อมเต็มไปด้วยบุญ คือเมื่อผู้ทำ

บุญถึงยอมเกิดความอิจฉา บุคคลเมื่อเห็นอนิสั่งสั่งของบุญแล้วจึงทำบุญไว้มาก ก็บุคคลผู้

มีปัญญาไม่ประมาทในการทำบุญ เพราะว่าบุญเท่านั้นที่เป็นเพื่อนแท้ เป็นมิตรสหายที่แท้จริง

ของบุคคลผู้ละจากโลกนี้ไปสู่โลกหน้า ติดตามบุคคลนั้นไปช่วยเหลือ สนับสนุนให้ได้ยู่สุขเย็น

ใจให้ได้รับความรื่นเริงบันเทิงใจในสัมปรายภพ และบุญเท่านั้นที่เป็นบันไดให้เราผู้ทำก้าวไปสู่

ความบริสุทธิ์ อันได้แก่ มรรค ผล นิพพาน สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ได้ยกขึ้นเป็นนิกเขป

บท ณ เบื้องต้นว่า ✓

✓ สุขี ปุณฺณสฺส อจฺจโย

✓ การสั่งสมขึ้นซึ่งบุญ นำสุขมาให้

มีนัยตั้งพรพรรณนามาด้วยประการฉะนี้. ✓